Sisekaitseakadeemia

Päästekolledž

Vladimir Zabellevitš

RK060

OPERATIIVTÖÖTAJATE DEMINEERIMISALANE TÄEINDKOOLITUS

Lõputöö

Juhendaja:

Anne Martin, MA

Kaasjuhendaja:

Raido Taalmann

Tallinn 2010

ANNOTATSIOON

Kolledž Sisekaitseakadeemia Päästekolledž	Kuu ja aasta Mai, 2010
Töö pealkiri: Operatiivtöötajate demineerimisalane täiendkoolitus	
Töö autor: Vladimir Zabellevitš allkiri:	
Käesolev lõputöö on kirjutatud teemal „Operatiivtöötajate demineerimisalane täiendkoolitus.“ Töö koosneb 42 leheküljest, 4 peatükist, 18 tabelist, ühest joonisest ja 4 lisast. Töö on kirjutatud eesti keeles, võõrkeelne kokkuvõte inglise keeles. Töö koostamisel on kasutatud 22 erinevat kirjanduslikku allikat. Lõputöö koostamise eesmärgiks on teha ettepanekuid täiendkoolituse läbiviimiseks, mille alusel omandatud teadmised annaksid esmareageerijatele (pääste ja politsei) võimaluse enne demineerijate kohalejõudmist teha ohutult oma tööd ja vähendaksid samas esmareageerijate endi õnnetusse sattumise võimalust. Lõputöö koosneb neljast peatükist. Esimeses peatükis luuakse seosed kriisi ja demineerimisalaste sündmuste ning nende sündmuste lahendamise ühisosa vahel. Teises peatükis antakse ülevaade demineerimiskeskuse arenguloost, selle põhitegevusest ja ülesannetest. Kolmandas peatükis annab töö autor ülevaate demineerijate ülesannetest, demineerija professioonist ning teiste operatiivtöötajate demineerimisalasest koolitusest. Neljandas peatükis esitatakse uurimiseesmärgid, antakse ülevaade nende saavutamiseks tehtust, tuuakse uuringu valim, analüüs ning järeldused. Lisaks arutletakse ja tehakse uurimisanalüüsi tulemuste põhjal autoripoolsed ettepanekud.	
Võtmesõnad :	
Keywords :	
Säilitamise koht:	
Kaitsmisele lubatud: Kolledži direktor: Margus Möldri allkiri:	
Vastab lõputöö nõuetele: Juhendaja: Anne Martin allkiri:	

SISUKORD

ANNOTATSIOON 2
SISUKORD 3
MÕISTETE JA LÜHENDITE SELGITUS 4
SISSEJUHATUS 5
1. KRIIS – OPERATIIVREAGEERIJATE TEGEVUSE KÄIVITAJA 8
1.1. Kriisi mõiste ja seos demineerimisvaldkonnaga 8
2. DEMINEERIMISKESKUS – ÜLEVAADE TEGEVUSEST 11
2.1. Demineerimiskeskuse arengulugu 11
2.2. Demineerimiskeskuse tegevus ja ülesanded 13
3. DEMINEERIJATE JA TEISTE OPERATIIVTÖÖTAJATE DEMINEERIMISALANE (TÄIEND)KOOLITUS 17
3.1. Demineerimine Politsei- ja Piirivalvekolledži õppekavas 17
3.2. Demineerimine Justiitskolledži õppekavas 18
3.3. Demineerimine Päästekolledži õppekavas 19
4. OPERATIIVTÖÖTAJATE DEMINEERIMISALASE TÄIENDKOOLITUSE VAJADUS – ÜLEVAADE UURIMUSEST JA SELLE ANALÜÜS 20
4.1. Uurimuse eesmärgid, küsimused ja uurimuse läbiviimine 20
4.2. Uurimuse valim ja selle analüüs 21
4.2.1. Päästeameti, Politsei- ja Piirivalveameti ning Demineerimiskeskuse operatiivreageerijate seas läbiviidud uuringu analüüs 23
4.3. Järeldused 33
4.4. Ettepanekud 34
KOKKUVÕTE 36
SUMMARY 38
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU 40
JOONISTE JA TABELITE LOETELU 42
LISADE LOETELU 43
LISA 1 . DEMINEERIMISALASE TÄIENDKOOLITUSKAVA (NÄIDIS) 44
LISA 2 . KÜSIMUSTIK PÄÄSTEAMETNIKELE 47
LISA 3 . KÜSIMUSTIK POLITSEI- JA PIIRIVALVEAMETNIKELE 49
LISA 4 . KÜSIMUSTIK DEMINEERIJATELE 51

MÕISTETE JA LÜHENDITE SELGITUS

EOD – Explosive Ordnance Disposal (lahingumoona hävitamine)

IED – Improvised Explosive Device (lõhkeseadeldis)

IEDD – Improvised Explosive Device Disposal (lõhkeseadeldise kahjutuks tegemine)

IMAS - International Mine Action Standards (rahvusvahelised miinivastase käitumise standardid)

Lahingumoon – relvastuse osa, sõjaotstarbelised tooted ja materjalid, mida kasutatakse vastase elavjõu ja lahingutehnika hävitamiseks, kaitse- jm rajatiste purustamiseks vm ülesande (valgustamine, suitsukatte tegemine) täitmiseks. (Demineerimiskeskuse õppematerjal)

Lõhkeaine – lõhkeaine on keemiline ühend või ainete mehaaniline segu, mis võib füüsikalise mõjutuse, keemilise reaktsiooni või teise aine detonatsiooni toimel plahvatada õhuhapnikuta. (Lõhkematerjaliseadus, 24.03.2004)

Detonatsioon – nimetatakse rõhu järsust suurenemisest põhjustatud erakordselt kiiret (kuni 9000m/s) eksotermiliste protsesside levikut aines, millega kaasneb lööklaine. (Tomberg 1998:9)

Plahvatus - aine oleku ülikiire muutumine, millega kaasneb suure energiahulga vabanemine, järsk temperatuuritõus ja lööklaine. (Demineerimiskeskuse õppematerjal)

Pommiähvardus – ähvardusena käsitletav teade pommist või selle lõhkamisest, kui on alust arvata, et tegemist võib olla lõhkeseadeldisega. (Päästeameti poolt demineerimistöödeks kasutatava lõhkematerjali soetamise, hoidmise, veo, kasutamise ja arvestuse kord, 18.08.2004) (edaspidi: Lõhkematerjali kord)

Lõhkeseadeldis – lõhkematerjal ja/või pürotehniline aine koos käepärastest vahenditest valmistatud lõhkemehhanismiga (Lõhkematerjali kord).

Lõhkeseadeldis – lõhkeainet ning plahvatust esile kutsuvat mehhanismi sisaldav seadeldis. (Karistusseadustik, 6.06.2001)

SISSEJUHATUS

Sisejulgeoleku strateegilised eesmärgid on inimeste ja vara suurem turvalisus, riigi suurem julgeolek ja keskkonnakahjuga seotud õnnetustele reageerimise suurem võimekus. Samas on Eesti julgeolekupoliitika tähtsaim eesmärk säilitada Eesti riigi iseseisvus ja sõltumatus, territoriaalne terviklikkus, põhiseaduslik kord ning rahva turvalisus.

Inimeste ja vara suurema turvalisuse eesmärgi saavutamist on takistamas erinevad kriisid, mille üheks väljundiks on inimeste võimalik kokkupuude ohtlike ainete ja lahingumoonaga. Läbi aegade on Eesti territooriumil toimunud palju lahinguid, mis on siinsesse pinnasesse jätnud suuri koguseid lõhkemata lahingumoona. Ka aastakümneid hiljem kujutavad need suurt ohtu inimeste turvalisusele.

Sageli teatatakse häirekeskusele kahtlase eseme leiust üldkasutatavates kohtades - kauplused, sadamad, koolid jne. Kahtlasteks esemeteks on mitmesugused kotid, karbid, tehnilised seadmed ja muu, millele inimese teadmatuse või fantaasiaga on võimalik pommi tiitel omistada.

Rahvusvaheline julgeolekukeskkond mõjutab Eesti julgeolekut ja vastupidi. Otsese sõjalise ohu vähenemise taustal on niinimetatud „populaarsust“ kogumas rahvusvaheline terrorism. Ajakirjanduses avaldatud artiklid terrorismist teadvustavad tavakodanikele eluohtlikke olukordi, mille põhjustajateks on pommiplahvatused, enesetaputerroristid, kahtlased esemed ja kotid. Tähelepanu peab pälvima ka fakt, et Eesti riik aitab suurriikidel võidelda rahvusrindel terrorismivastases sõjas, kus vastastele ei jää märkamata ka Eesti lipp.

Isiklikult aiamaalt leitud kahtlane ese, naabermajas toimunud plahvatus, koolile tehtud pommiähvardus – see on Eestis, kahjuks, suhteliselt tavapärane uudistevalik. Meie riik on väike, kuid siin leidub ohte nii riigi enda territooriumil, kui ka väljastpoolt tulevaid. Ja neid ohte aitavad minimeerida, samuti nendega toime tulla erinevad sisejulgeolekut tagavad operatiivteenistused.

Eelmisel, 2009.aastal, oli demineerijatel 148 pommikahtluse väljakutset, kus lisaks demineerijatele käisid sündmuskohal ka päästjad, politseinikud ja kiirabi töötajad. Pommikahtluse 64 sündmuse korral olid enne demineerijate kohale jõudmist politseinikud või päästjad avanud kahtlase koti või paki ja sellega demineerijate väljakutse tühistanud. Demineerijate tööpraktikas on ka näiteid, kus politseitöötaja on enne demineerimisspetsialistide kohale jõudmist lõhkeseadeldise tööle rakendanud. Palju on ka juhuseid, kus operatiivtöötaja on teadmatusest ohtliku eseme oma sõidukisse tõstnud. Traagiliste tagajärgedega õnnetusi seni õnneks juhtunud ei ole, kuid reaalne oht on olemas. Igapäevased juhtumid annavad tõestust, et teistel operatiivtöötajatel, kes reageerivad demineerimisalasele sündmusele, puuduvad vastavad teadmised ja väljaõpe selle kohta, kuidas käituda pommiohu või plahvatusohtlike esemetega seotud sündmustele esmaselt reageerides.

Sisejulgeolekut tagavate operatiivreageerijate väljaõppes puudub täna kindel suund ja õppemetoodika, mille järgi koolitada oma töötajaid plahvatavate esemete või ainetega seotud ohuolukordades käituma.

Lõputöö **eesmärgiks** on teha ettepanekuid täiendkoolituse läbiviimiseks, mille alusel omandatud teadmised annaksid esmareageerijatele (pääste ja politsei) võimaluse enne demineerijate kohalejõudmist ohutult, ühtsetel alustel, ja adekvaatselt tegutsemiseks ning vähendaksid samas esmareageerijate endi õnnetusse sattumise võimalust.

Töö **hüpotees**: Praegu esmastele reageerijatele antavad demineerimisalased teadmised ei taga sündmuskohale saabudes esmaste reageerijate tegutsemist ühtsetel alustel ja adekvaatselt.

Töös otsitakse vastuseid püstitatud uurimisküsimusele - missugust erialast täiendkoolitust vajavad demineerimisalastele väljakutsetele reageerivad operatiivtöötajad, et tagada sündmuskohale saabudes ohutu tegutsemine ühtsetel alustel.

Uurimus viidi läbi ankeetküsitlusena, mis saadeti laiali kogu Eestis. Küsitlusele vastasid päästeteenistujad, politsei- ja piirivalvetöötajad, aga samuti demineerijad. Demineerimisalase täiendõppe läbiviimiseks tehtud ettepanekute sõnastamisel kasutati

demineerijate ettepanekuid, vastajate soovitusi ja integreeriti need vastavate õppeasutuste olemasolevatesse õppekavadesse.

Lõputöö koosneb neljast peatükist. Esimeses peatükis luuakse seosed kriisi ja demineerimisalaste sündmuste ning nende sündmuste lahendamise ühisosa vahel. Teises peatükis antakse ülevaade demineerimiskeskuse arenguloost, selle põhitegevusest ja ülesannetest. Kolmandas peatükis annab töö autor ülevaate demineerijate ülesannetest, demineerija professioonist ning teiste operatiivtöötajate demineerimisalasest koolitusest. Neljandas peatükis esitatakse uurimiseesmärgid, antakse ülevaade nende saavutamiseks tehtust, tuuakse uuringu valim, analüüs ning järeldused. Lisaks arutletakse ja tehakse uurimisanalüüsi tulemuste põhjal autoripoolsed ettepanekud.

1. KRIIS – OPERATIIVREAGEERIJATE TEGEVUSE KÄIVITAJA

1.1. Kriisi mõiste ja seos demineerimisvaldkonnaga

Töö autor, kes ise igapäevaselt tegeleb ja puutub kokku demineerimisalaste väljakutsetega on arvamusel, et praktiliselt iga demineerimisalast väljakutset võib pidada väikeseks kriisiks ja seega ka nende sündmuste lahendamist kriisireguleerimiseks.

Tross (2008) toob oma 2008. aastal Tallinna Tehnikaülikoolis kaitstud magistritöös välja, et kriis võib tekkida äkki ja selgelt äratuntavana, kuid kriis võib olla ka pikaajalisem protsess, sündmuste ahel, mille alguse ja lõpu fikseerimine on väga raske. Seega võime järeldada, et kriis on sündmus või sündmuste ahel, mille arengut on raske ennustada.

Oluline on selgitada kriisi ja kriisireguleerimise mõisteid, sest tavapäraselt kasutatakse erakorralise sündmuse, milleks kindlasti on ka kõik demineerimisega seotud sündmused, nimetamisel eesti keeles erinevaid sõnu: õnnetus, hädaolukord, katastroof, kriis jm. Igapäevases kõnepruugis ei ole nendel sõnadel selgesti tajutavat vahet ning nime andmine sellisele olukorrale sõltub suurel määral sellega seotud konkreetsetest isikutest.

Trossi (2008) hinnangul kasutatakse paljude riikide õigusaktides üleüldise erakorralise ja soovimatu sündmuse mõistena sõna hädaolukord ning nii on see kokkuleppeline mõiste sätestatud ka hädaolukorra seaduse (HOS) § 2 punktis 1, mille järgi nimetatakse hädaolukorraks sündmust või sündmuste ahelat, mis ohustab paljude inimeste elu või tervist või põhjustab suure varalise kahju või suure keskkonnakahju või tõsiseid ja ulatuslikke häireid elutähtsa teenuse toimepidevuses ning mille lahendamiseks on vajalik mitme asutuse või nende kaasatud isikute kiire kooskõlastatud tegevus. Samuti on HOS § 2 punktis 2 ära nimetatud kriisireguleerimise mõiste, milleks on meetmete süsteem, mis hõlmab hädaolukorra ennetamist, hädaolukorraks valmistumist, hädaolukorra lahendamist ning hädaolukorrast põhjustatud tagajärgede leevendamist (Hädaolukorra seadus, 15.06.2009).

Quarantelli (1998:7-8) toob välja, et hädaolukorras on organisatsioonid sunnitud tegema rohkem ja erinevaid koostegevusi teiste gruppidega. Tavalises olukorras kujunevad sellised sidemed sageli väga aeglaselt. Hädaolukorras on kasutada väga vähe aega, et täpsustada häguseid piire organisatsioonide vahel ning informatsioonivahetuses või ühendada erinevaid inimesi, ülesandeid ja varustust. Lisaks peab ta oluliseks seda, et antud olukorras toimiks ka koordineeritud tegevus avaliku- ja erasektori asutuste vahel ning hädaolukorra edukaks lahendamiseks peab see hästi toimima.

Goemansi (1992:11, ref Tross 2008) väitel on kriisist kõige lihtsamalt võimalik rääkida siis, kui turvatunde stabiilsus on ohus või kõikuma löönud.
Tavalisele inimesele tähendab kriis seda, et tema kogemused, oskused ning omandatud käitumine reageerida ohuolukorrale ei ole enam küllaldane olukorraga toimetulekuks ning reeglina on ta kaotanud olukorra üle kontrolli (Larsson, Österdahl 1996:19).

Selleks, et inimesed saaksid elada täisväärtuslikku elu, on vaja luua neile turvatunne. Turvalisus on seisund, milles me tunneme ennast kaitstuna ja võimalikud riskid, mis meid ohustavad, on viidud miinimumini. Turvatunde tekitamisele saab kaasa aidata ja sellele peab kaasa aitama igaüks. Seda tunnet saab luua vaid koos ning koostegevus on ka üks Eesti turvalisuspoliitika eesmärkidest. (Tabur, Koort 2010:7)

Kriisi mõistega on seotud ka riski mõiste. Kriisi planeerimine sisaldab riskide kindlakstegemist ja hindamist. Risk on elu loomulik osa. Mõned inimesed riskivad rohkem, teised vähem. Risk ei ole veel kriis. Risk muutub kriisiks halva kriisikommunikatsiooni korral (Ulmer, Sellnow, Seeger 2007:125). Kriisi on võimalik efektiivse riskianalüüsi abil ette näha ja vältida, luues võimalikke stsenaariume ja olles eelkõige ennetav (Sapriel 2003).
Ühiskonna hädaolukorraks valmisoleku tagamiseks rakendatakse mitmeid meetmeid, mis kokkuvõttes moodustavad või mida on võimalik raamida terviklikku süsteemi. Sellist süsteemi võib nimetada kriisireguleerimiseks.
Kindlasti on üheks tõhusaks ennetusmeetmeks erinevate kriisiolukordadega edukaks toimetulekuks ka piisav vajalike kompetentside olemasolu, mida osatakse õigel ajal ja situatsioonis kasutada ja mille olemasolu saab tagada eelkõige hästiplaneeritud ning asjakohase täiendõppega.

Kriisi tunnusteks on olukorra ootamatus, ohu olemasolu ja vajadus kiiresti reageerida. Olukorda loetakse kriisiks ainult siis, kui kõik kolm tunnust on olemas (Ulmer *et al* 2007: 47).

Käesoleva lõputöö autori arvates ja eelpool toodut arvesse võttes võib demineerimisalaseid väljakutseid igal juhul nimetada kriisiks, sest neil sündmustel on olemas: oht, ootamatus ja vajadus kiiresti reageerida. Samas on kriisi nimetatud ka pöördepunktiks. Selliste hädaolukordade lahendamiseks on vaja teha koostööd teiste organisatsioonidega ja see oleks tinglikult nimetatult kriisireguleerimine. Et see toimiks ja oleks võimalikult ohutu peavad kõik sellele väljakutsele sõitvad esmareageerijad töötama ühistel alustel, niiöelda ühtse meeskonnana.

Kriisi võib vaadata ka kui tõuget, mis muudab olemasolevat olukorda (Alas 2007: 15).

Pakkudes demineerimisalast täiendkoolitust operatiivtöötajatele, tuleb siiski arvesse võtta, et ideaalset ohutust ei ole kunagi võimalik tagada. Õnnetuste ja tõsiste intsidentide täielik kaotamine ei ole võimalik. Vead tekivad ka vaatamata väga hästi välja arendatud ennetusmeetmetele. Paraku tuleb leppida ka tõsiasjaga, et ükski inimtegevus ega inimese poolt loodud süsteem ei saa tagada ohtude ja töö käigus tekkivate vigade puudumist. Põhimõtteliselt ohutussüsteemis on juhitud/kontrollitud risk ja juhitud/kontrollitud vead aktsepteeritavad**.**

2. DEMINEERIMISKESKUS – ÜLEVAADE TEGEVUSEST

2.1. Demineerimiskeskuse arengulugu

Kuni 1992. aastani korraldas ja teostas demineerimistöid Eestis vene armee. Samal aastal alustasid Eesti oma demineerimissüsteemi loomist Harry Hein, Kalev Timberg, Endel Saar, Ilo-Mati Pilvet, Jüri Kask ja Mati Mullas.
Esimene "oma" demineerimisalane väljakutse registreeriti 25. mail 1992. aastal ja seda päeva loetakse demineerimistööde alustamise ametlikuks daatumiks Päästeametis.

Kuna sel ajal (1992. aasta mais) oli olemas üksik- päästekompaniidest ainult Tallinna Üksik-Päästekompanii, siis selle kompanii koosseisu loodi demineerimisrühm. Rühma väljaõpet teostati tegeliku töö käigus. Kõikide üksik-päästekompaniide tööd koordineeris siis Päästeameti sõjaväestatud päästeüksuste osakond.
Kindel juriidiline alus demineerimisele tekkis alles päästeseaduse 25.2.1998 muudatusega, mis andis õiguse Vabariigi Valitsuse määruse "Demineerimistööde kord" kehtestamiseks, ja 30.5.2000 päästeseaduse muudatusega, mis andis aluse vastava siseministri määruse kehtestamiseks - see on aluseks Päästeametis kasutatava lõhkematerjali soetamisel, hoidmisel, veol, kasutamisel ja arvestusel.
Esmaseks demineerimise juriidiliseks aluseks olid peadirektori käskkirjadega kinnitatud vastavad demineerimisalased juhendid.

Enim vajaminevaks tehniliseks vahendiks sel ajal võime nimetada demineerimiseks vajalikku lõhkematerjali. Materjal soetati 1992. aasta juuni alguseks. Esimesele väljakutsele suudeti sõita 2. juunil 1992. aastal.
Tänapäeva mõistes esimesed demineerimisalased tehnilised vahendid ja nende kasutamise oskused saadi USA-s kuuenädalasel kursusel Lousiana osariigis 1994. aasta juulis-augustis. Kõik see sai eelduseks ja aluseks eridemineerimistalituse (pommigrupi) rajamisele Tallinna 10. jaanuaril 1995. aastal ja üksik-päästekompaniide demineerimisrühmade kaadrikaitse-väelaste tööle oma piirkonna pommigrupina.

Esimene demineerimisalane kursus toimus Tallinnas Erika tn-3 tolleaegses Eesti Kodanikukaitse Koolituskeskuses 4-15. maini 1992. aastal. Samal aastal toimusid seal veel kahed kursused.
Jõhvi Üksik-Päästekompanii (siis Jõhvi Päästerügement), mis asutati 30. juunil 1992. aastal, sooritas esimese demineerimisalase väljasõidu 11. novembril 1992. aastal.
Tartu Üksik-Päästekompanii moodustati 3. septembril 1992. aastal, kompanii esimene demineerimisalane väljasõit toimus 25. veebruaril 1993. aastal.

1995. aastal hakati Jõhvi Üksik-Päästekompaniis tegelema pommikoerte teenistusega. Samal aastal loodi Jõhvis ka tuuker-demineerimise teenistus.

Suurematest demineerimisoperatsioonidest väärivad esiletõstmist Suur-Pakri ja Väike-Pakri saarte demineerimine 22. septembrist 1993. aastast kuni 9. augustini 1996. aastal ja Jõhvi Üksik-Päästekompanii demineerimisrühma poolt läbiviidud Osmussaare rannakaitse kahe maaaluse suurtükirajatise demineerimist 27. maist kuni 17. juunini 1996. aastal ja 7.-16. juulini 1997. aastal.

Demineerimise areng toimunus tõusvas joones. Üksik-päästekompaniides olid demineerimisgrupid, ent kasin eelarve ei võimaldanud gruppe täielikult komplekteerida. Demineerimisüksusteks oli kolme üksik-päästekompanii demineerimisgrupid ja demineerimiskeskus.

Demineerimiskeskuses ja kõigis üksik-päästekompaniides olid pommikoerad, lisaks Jõhvile oli tuuker-demineerijate grupp ka Tartu üksik-päästekompaniis.
Seni kaalukaima tunnustusena toimus neli demineerimisalast välismissiooni Afganistanis koos pommikoertega. (Müil 2004:12-13)

2.2. Demineerimiskeskuse tegevus ja ülesanded

Demineerimiskeskus kasvas välja kunagisest eridemineerimistalitusest ja põhistati Päästeameti põhimäärusega 23. märtsil 2001 a. 2005.aastal kaotati ära Päästekompaniid ja moodustati neli regionaalset pommigruppi.

Demineerimiskeskuse põhiülesanneteks on tegelemine lõhkekehade, pommikahtluste, pommiähvarduste, lõhkeseadeldiste ja plahvatusjärgse tööga (Demineerimiskeskus...02.12.2009).

Lisaks eelnevalt toodud põhitegevustele on Päästeameti põhimääruse järgi Demineerimiskeskusele ettenähtud aga hulga rohkem tegevusi ja ülesandeid:
1) demineerimistööde tegemine;
2) päästetööde tegemine ja elanikkonna kaitse korraldamises osalemine keemia-, kiirgus- ja bioloogilise ainega seotud ründe või ohu korral;
3) demineerimiskeskuse tegevuseks vajalike materjalide, vahendite ja tehnika hankimine, käitlemine ja haldamine;
4) demineerijate koolitamine ja treenimine, demineerimisalase info kogumine, analüüsimine ja vahetamine ning vastava andmebaasi haldamine. (Päästeameti põhimäärus § 23)

Demineerimiskeskus koosneb neljast regionaalsest pommigrupist: 1) Põhja-Eesti Pommigrupp – väljasõidupiirkondadeks on Tallinn ja Harjumaa; 2) Lõuna-Eesti Pommigrupp – väljasõidupiirkondadeks on Jõgevamaa, Viljandimaa, Tartumaa, Põlvamaa, Valgamaa, Võrumaa; 3) Lääne-Eesti Pommigrupp – väljasõidupiirkonnad on Järvamaa, Raplamaa, Pärnumaa, Läänemaa, Saaremaa, Hiiumaa; 4) Ida-Eesti Pommigrupp – väljasõidupiirkonnad on Lääne-Virumaa, Ida-Virumaa.

Tabel 1. Demineerimiskeskuse statistika väljakutsete kohta Eestis aastatel 1992-2009

	VÄLJAKUTSEID KOKKU	PLAHVATUSI	HUKKUS	VIGASTATUID	POMMIÄHVARDUSI	NEIST KOOLIDES	POMMIKAHTLUSED	LÕHKESEADELDISED	POMMITEHNILINE KINTROLL	LÕHKEKEHAD
1992	72	3	2	2	7	6		1		228
1993	228	41	5	10	97	45		6		1466
1994	624	71	1	11	125	28		11		1958
1995	896	81	10	26	221	63		28	52	4046
1996	820	44	6	24	161	45	135	17	58	1898
1997	947	40	5	20	150	56	102	16	86	10949
1998	838	41	7	6	184	91	100	13	51	2152
1999	1444	35	5	16	445	251	148	8	65	2340
2000	1369	31	2	18	454	235	222	6	89	1437
2001	1301	25	3	9	214	112	206	9	74	1347
2002	1086	24	1	7	93	48	179	6	70	1669
2003	1016	30	5	19	98	52	132	7	83	2875
2004	1180	14	5	16	54	27	305	15	79	1952
2005	1425	11	2	20	40	8	441	10	88	2066
2006	1361	11	0	8	36	8	277	8	98	1751
2007	1373	13	1	10	35	9	218	13	85	6413
2008	1651	11	0	12	21	4	162	5	115	3409
2009	1434	13	2	7	39	10	148	18	71	3685

Allikas: Demineerimiskeskuse andmebaas

Tabelis 1 on välja toodud aastate lõikes väljakutsete arvud. Vaadates 2009. aasta väljakutsete arvu, milleks on 1434. Pommikahtluste, lõhkeseadeldiste, pommiähvarduste ja plahvatustega seonduvatel kutsetel osalevad politsei, - ja päästetöötajad. Erinevatele sündmustele reageeritakse erinevalt ja paratamatult jõuab Saaremaal toimuvale demineerimissündmusele politsei või pääste kiiremini kohale, kui demineerijad Lääne-Eesti regioonist, kelle asukoht on Pärnus.

Tabelis kajastub, et kolme viimase aasta jooksul on toimunud 37 plahvatust, vigastatuid on 29 ja hukkunuid 3 - numbrid näitavad reaalset ohtu saada vigastada või hukkuda, seda eriti

neil, kel puuduvad spetsiifilised professionaalsed teadmised ohtlike esemetega ümberkäimiseks.

Päästeseadus § 3 lg 2 järgselt loetakse demineerimistöödeks ka pommiähvarduste ja pommikahtluste kontrollimist ning pommitehnilist kontrolli ja plahvatusjärgset tegevust sündmuskohal (Päästeseadus, 23.03.1994).

Vastavalt kinnitatud Demineerimistööde korra § 4-le toimub pommiähvarduste ja – kahtluste kontroll ning plahvatusjärgne töö väljakutse alusel koostöös politseiga. (Demineerimistööde kord, vastu võetud Vabariigi Valitsuse määrusega 18.091998).

Lõputöö autor teeb eelpool mainitud määruse tekstile tuginedes järelduse, et lisaks demineerijatele reageerivad demineerimisalastele sündmustele ka teised operatiivtöötajad. Oluline on see, et väljakutsele reageerivad teised operatiivtöötajad teaksid, kuidas käituda väljakutsel ja oskavad hinnata sündmusega kaasnevaid ohtusid. Sellistel hetkedel peavad esmareageerijad oskama mõelda nagu demineerijad, sest, nagu demineerijate seas eneseirooniliselt öeldakse: demineerija saab eksida vaid korra. Head teadmised sündmustel tegutsemiseks aitavad täpsemat informatsiooni edastada järgmistele reageerivatele jõududele.

Täna meie sisejulgeolekut tagavates asutustes töötavad töötajad kuuluvad enamasti vanuseastmeliselt keskikka, ehk siis umbes kümme aastat tagasi erialase kooli lõpetanute hulka. Mõte sellest, et inimene peab õppima kogu elu ning et tulenevalt moraali ja eetika põhitõdedest omandatakse erinevates elufaasides teadmisi erinevalt, võib leida juba Sokratese, Platoni ja Aristotelese töödest (Märja, Lõhmus, Jõgi 2003:18). Sellest järeldab töö autor, et ka teadmiste omandamise võime on erinev ja harjumus õppida on mõnedel muutunud suisa olematuks. Sellise tõsiasjaga peab kindlasti arvestama nii täiendkoolituse koolitaja kui ka täiendkoolituskava koostaja(d).

Juhtimise strateegiad ja taktikad peavad väljendama neid väärtusi, mida soovitakse läbi õppesüsteemi edasi arendada. Kui oluline on kvaliteedi saavutamine, siis peab ka juhtimine olema kvaliteetne, st suuteline formuleerima eesmärke ja neid ka saavutama. Juhtimise kvaliteedi saavutamiseks on vaja rakendada professionaalseid juhte süsteemi loomiseks ja juhtimiseks. (Märja, Lõhmus, Jõgi 2003:56)

Koolitatute headest teadmistest ja demineerija oskustest sündmust juhtida võib jääda vajaka. Et olla edukas juht, tuleb osata inimestega ümber käia. Tuleb tunda kolleegide ja alluvate tugevaid ja nõrku külgi ja anda igaühele sobivaimad ülesanded (Steiger 1997:8). Selliste põhitõdedega arvestamine muudab ka kõige ohtlikuma väljakutse operatiivreageerijate, aga samuti kõigi teiste võimalike osaliste jaoks ohutumaks sündmuseks.

3. DEMINEERIJATE JA TEISTE OPERATIIVTÖÖTAJATE DEMINEERIMISALANE (TÄIEND)KOOLITUS

Ülekaaluka osa demineerimiskeskuse tegevusest moodustab demineerimisalane koolitus ja praktiline väljaõpe. Demineerijatele korraldatakse nelja põhikursust: abidemineerija-, demineerija-, pommitehniku- ning instruktori kursusi. Lisaks viiakse läbi erialaseid täiendkoolitusi, kus kursuste ja õppepäevade raames antakse teadmisi erinevate demineerimistööde kohta. Kuid enamasti saavad demineerijad siiski väljaõppe välisriikides. Tehniliste võtete, erinevate töövahendite, kogemuste jm piiritaguste kolleegidega vahetamine aitab meie demineerijatel säilitada progresseeruvat professionaalsust, mis sellel erialal töötades on hädavajalik. Eksimisvõimaluste miinimumini viimiseks tuleb igal demineerijal omandada väga palju erialaseid teadmisi. Viimane rahvusvaheline kursus oli 2008 aastal ning oli seotud terrorismivastase võitlusega ja viidi läbi Londonis baseeruva Scotland Yardi terrorismivastase üksuse töötajate poolt Päästeameti koolituskeskuses (Demineerimiskeskus...02.12.2009).

3.1. Demineerimine Politsei- ja Piirivalvekolledži õppekavas

Analüüsinud Politsei-ja Piirivalvekolledži õppekava, jõudis autor järeldusele, et õppekavas puudub eraldi õpiväljundina demineerimisalane õpe. Siiski on käesoleval ajal reaalsus selline, et Paikusel asuvas Politseikoolis õpetatakse Lääne-Eesti pommigrupi spetsialistide poolt kadettidele politsei taktika aine raames käitumist pommiähvarduse korral ja antakse juhiseid õigesti tegutsemiseks lõhkekeha leidmisel.

Täiendõppe raames saavad demineerimisalaseid teadmisi Demineerimiskeskuses Kriminaalpolitsei töötajad, julgestuspolitseinikud ja kaitsepolitseinikud. Teemade, mida taolistel täiendkoolitustel käsitletakse, kohta annab hea ülevaate 2009. aasta 18.- 22. maini läbiviidud täiendkoolituse teemakava:

1) lõhkematerjalid ja lõhkevahendid;
2) improviseeritud lõhkeseadeldis ja selle kahjutustamine;

3) autopomm ja pomm autos;
4) posti teel saadetavad pommid;
5) informatsiooni kogumine (sündmuskohal esmase informatsiooni kogumine: mis juhtus, millal juhtus, kes nägi, millised vigastused/purustused jms.);
6) sündmuskoha piiramine, ohtude määratlemine, koostöö operatiivüksustega;
7) sündmuskoha uurimine, leitud asitõendite otsimine, materjalide selekteerimine ja hoidmine.

3.2. Demineerimine Justiitskolledži õppekavas

Samuti nagu politsei eriala õppekavas, puudub ka korrektsiooni eriala õppekavas demineerimisest kõnelev õpiväljund. 9. moodulis – vanglatöö taktika ja julgeolek, on küll ainenimetus „Erakorralised olukorrad vanglas“, mille läbimisel peaks üliõpilane teadma ja tundma, kuidas teatud erakorralises olukorras käituda ja keda teavitada teatud olukordade tekkimisel vanglas. Teadaolevalt ei käi Demineerimiskeskusest ega ka mujalt ükski demineerimisspetsialist antud erialal õppivatele üliõpilastele loenguid lugemas.

Demineerimiskeskuses käivad täiendkoolitusel juba vanglas töötavad vangla eriüksuse liikmed.
2009. aasta 20.- 21.juunini toimunud täiendkoolitusel läbisid vanglaametnikud Demineerimiskeskuses korraldatud kursuse raames järgmisi teemasid:
1) demineerimistöid ja lõhkematerjali käitlemist reguleerivad õigusaktid;
2) tegutsemine pommiähvarduse korral;
3) tegutsemine pommikahtluse korral;
4) tegutsemine lõhkeseadeldise leiu korral;
5) plahvatus, plahvatusjärgne tegevus sündmuskohal;
6) lõhkematerjal ja lõhkevahendid;
7) veekahur, veelaengud, lõhkematerjali plahvatus;
8) lahingumoon;
9) pommikahtlusele reageerimine, pommigrupi varustus.

3.3. Demineerimine Päästekolledži õppekavas

Päästekolledži päästeteenistuja erialal õppivad tudengid on ainsad, kes saavad Sisekaitseakadeemias olevatest tudengitest õppekava kohaselt teadmisi demineerimisala kohta. Aine "Demineerimine" annab üliõpilastele 1,5 ainepunkti ja peale selle aine edukat läbimist peaks üliõpilane tundma lõhkeainete klassifikatsioone, oskama identifitseerida lõhkeaineid ja lõhkevahendeid. Teadma lõhkeainetest tulenevaid ohte, omama ülevaadet demineerimistöödest ja ohutustehnikast ning omama teadmisi ABK (aatomi-bioloogi-keemia) eridemineerimise valdkonnast (Sisekaitseakadeemia Päästekolledži Päästeteenistuse eriala õppekava, Sisekaitseakadeemia nõukogu 15.06.2009 otsusega nr 1.1-6/22) (edaspidi: SKA Päästeeriala õppekava).

4. OPERATIIVTÖÖTAJATE DEMINEERIMISALASE TÄIENDKOOLITUSE VAJADUS – ÜLEVAADE UURIMUSEST JA SELLE ANALÜÜS

4.1. Uurimuse eesmärgid, küsimused ja uurimuse läbiviimine

Uurimustöö eesmärgiks oli saada ülevaade demineerimisalase täiendkoolituse vajadusest ning sellest tulenevalt teha ettepanekud pääste-, politsei- ja piirivalveametnikele täiendkoolituse kava koostamiseks (Lisa 1). Demineerimisalastele väljakutsetele reageerivatele ametnikele koolituskava koostamise aluseks koguti ettepanekuid demineerijatelt ankeedi vormis.

Autor otsis vastuseid püstitatud uurimisküsimusele - missugust erialast täiendkoolitust vajavad demineerimisalastele väljakutsetele reageerivad operatiivtöötajad, et tagada sündmuskohale saabudes ühtsetel alustel ohutu tegutsemine?

Lähtudes uurimiseesmärgist püstitati järgmised uurimisülesanded:

1) anda teoreetiline ülevaade demineerimisalastest väljakutsetest, kuhu kaasatakse teisi operatiivtöötajaid, lähtudes väljakutsetest;
2) planeerida uurimus: koostada uurimuse läbiviimiseks pääste-, politsei- ja piirivalveametnike seas küsitluse läbiviimiseks ankeet (vt lisa 2 ja 3), leida uurimuse sihtgrupi seast sobiv valim, tutvustada respondentidele uurimuse sisu ja eesmärki;
3) Viia läbi uurimus, sh koguda ja analüüsida andmed ning uurimustulemustele baseeruvalt anda töö kokkuvõttes ülevaade uurimustöö käigus selgunud tulemustest koolitusvajaduse kohta ning koostada demineerimisalastele väljakutsetele reageerivatele operatiivtöötajatele näidisena täiendkoolituskava.

Lõputöö uurimuse üheks etapiks oli kaardistada demineerimisalased väljakutsed, millele koostöös demineerijatega reageerivad päästjad ning politsei- ja piirivalveametnikud ning

korreleeruvalt sellega nende demineerimisalaste teadmiste rakendamise oskused sündmuskohas.

Uurimusse kaasati ühe sihtgrupina ka demineerimiskeskuse demineerijad, kelle jaoks oli koostatud eraldi küsimustik (Lisa 4), saamaks hinnangut Päästeameti ning Politsei- ja Piirivalveameti ametnike demineerimisalase valdkonna tundmisele ja oskustele ning sooviga saada koolituskava koostamiseks professionaalsete demineerijate ettepanekuid.

Ankeedid jagati laiali 2010. aasta märtsi alguses e-posti teel ja ankeedid koos vastustega saadi tagasi märtsi lõpuks, kusjuures vastajate osakaal jagunes järgmiselt:

- Päästeametist – 60 vastajat;
- Politsei- ja Piirivalveametist – 40 vastajat;
- Demineerimiskeskusest – 15 vastajat.

Ankeete töödeldi käsitsi, grupeerides neid asutuste ja sisu järgi. Graafikute koostamisel on kasutatud programmi Microsoft Office Excel. Vastused on esitatud töödeldud kujul.

Ankeetküsitluse kaudu saadud andmed on aluseks demineerimisalase koolitusvajaduse väljaselgitamisel, tuues välja seisukohad demineerimisalastele väljakutsetele reageerivate operatiivtöötajate teadmiste puudujääkidest ja väljakutsetele reageerivate töötajate koolitusvajaduse.

4.2. Uurimuse valim ja selle analüüs

Uurimuse valimi aluseks on demineerimisalaste väljakutsete statistika ja sellest tulenevalt saatis autor ankeetküsimustikud neile operatiivtöötajatele, kes reageerivad demineerimisalastele väljakutsetele ja kellega puutuvad demineerijad oma kutsetel kõige enam kokku. Küsitlused saadeti päästekomandode ja -meeskondade, päästeala operatiivkorrapidajate, politsei operatiivtöötajate ja demineerijate e-posti aadressidele.

Päästeameti personali ja asjaajamise büroo andmetel on Eesti Vabariigis, seisuga 31.03.2010, neid päästeteenistujaid, kes otseselt ja operatiivselt reageerivad sündmustele

1773. Küsimustikule vastas 60. Demineerimiskeskuses töötab kokku 74 ametnikku, kellest 15 küsimustiku täitis. Politsei- ja Piirivalveameti hinnangul võis autori poolt saadetud küsimustiku saada umbes 100 ametnikku, kellest 40 saatis ankeedi täidetuna tagasi. Põhjustena, miks vastatud ankeetide osakaal, eriti just päästeala operatiivreageerijate seas väga madal oli, näeb töö autor küsimustiku saanute ajapuudust taoliste ankeetküsitluste täitmiseks, huvipuudust käsitletav teema vastu, loidu e-posti kasutussagedust nimetatud ajavahemikul või oli sihtgruppi kuulunutel sel ajal just muid töökohustusi liialt palju, et küsimustikele vastata.

Kolme asutuse peale sai autor kokku 115 täidetud ankeeti ja tabelis 2 on väljatoodud vastanute osakaal protsentides regiooniti ja asutusepõhiselt.

Tabel 2. Küsimustikule vastanute osakaal regiooniti ja asutusepõhiselt

Regioon	**Päästeamet**		**Politsei- ja Piirivalveamet**		**Demineerimiskeskus**	
	Täidetud ankeete		Täidetud ankeete		Täidetud ankeete	
Põhja –Eesti	**9**	15%	**8**	20%	**7**	46,70%
Ida-Eesti	**5**	8,30%	**0**	0%	**1**	6,70%
Lõuna-Eesti	**22**	36,70%	**13**	32,50%	**4**	26,70%
Lääne-Eesti	**24**	40%	**19**	47,50%	**3**	20%

Allikas: töö autori poolt 2010. aastal läbiviidud uuring

Tabelis 2 on välja toodud vastanute jaotus asutuste põhiselt. Siit nähtub, et kõige laiapõhjalisem tagasiside tuli Lääne-Eesti regioonis vastanute seast ning kõige kasinamalt saadi tagasisidet Ida-Eesti regioonist (vt joonist).

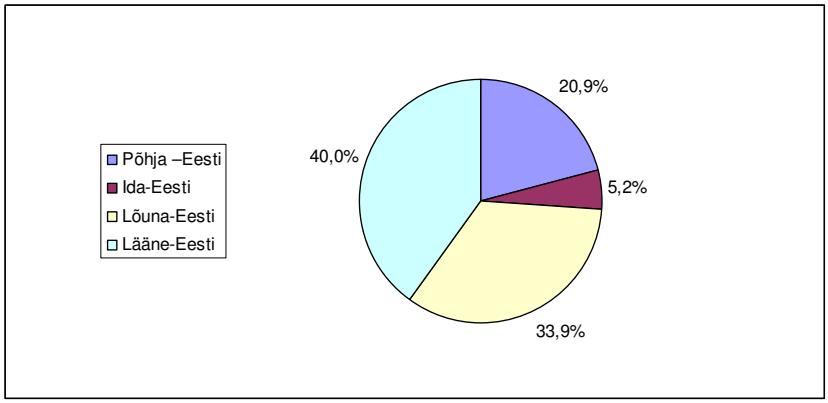

Joonis. Kõik vastatud küsimustikud regiooniti

Allikas: töö autori poolt 2010. aastal läbiviidud uuring

4.2.1. Päästeameti, Politsei- ja Piirivalveameti ning Demineerimiskeskuse operatiivreageerijate seas läbiviidud uuringu analüüs

Anketeeritud pääste ja politsei operatiivtöötajate vanus jäi peamiselt (s.o üle 50% vastanutest) vanusegruppi 26-39 eluaastat ning tööstaaž vahemikku 11-20 aastat (Tabel 3).

Tabel 3. Päästeametist ning Politsei- ja Piirivalevametist ankeedile vastanute vanuseline jaotus protsentuaalselt

Vanus	**Päästeamet**		**Politsei- ja piirivalveamet**	
	Vastanuid		Vastanuid	
18 – 25	8	13,3%	5	12,5%
26 – 39	31	51,7%	21	52,5%
40 – 59	21	35,0%	14	35,0%
60 - ...	0	0%	0	0,0%

Allikas: töö autori poolt 2010. aastal läbiviidud uuring

Küsimustikku koostades eeldas autor hüpoteetiliselt, et tulenevalt tööstaaži pikkuse erinevustest võiksid olla küsimustikele vastajate arvamused erinevad (Tabel 4).

Tabel 4. Ankeedile vastanud operatiivtöötajate jaotus üldisele tööstaažile tuginedes protsentuaalselt

Tööstaaž	**Demineerimiskeskus**		**Päästeamet**		**Politsei- ja Piirivalveamet**	
	Vastanuid		Vastanuid		Vastanuid	
kuni 5 aastat	6	40,0%	9	15,0%	10	25,0%
6-10 aastat	4	26,7%	20	33,3%	8	20,0%
11-20 aastat	5	33,3%	30	50,0%	20	50,0%
üle 20 aasta	0	0%	1	1,7%	2	5,0%

Allikas: töö autori poolt 2010. aastal läbiviidud uuring

Analüüsi tulemustele tuginedes võib väita, et tööstaažist tulenevalt mingeid erisusi seisukohavõttudes välja ei tulnud. Hoolimata tööstaaži pikkusest olid erinevate operatiivreageerijate seisukohavõtud suuremate erisusteta.

Küsitlusest selgus, et küsimustikule vastanud päästeteenistujatest töötab 30 % päästjana ja 26,7 % operatiivkorrapidajana (Tabel 5), politsei- ja piirivalvetöötajaist töötab 47,5 % piirkonna politseinikena ja 22,5 % politseipatrullis (Tabel 6) ning Demineerimiskeskuse töötajaist töötab 40 % demineerijatena ja 33,3 % juhtivdemineerijatena (Tabel 7). Seega võib vastustest järeldada, et ligikaudu 80% vastanutest ei tööta kontoris, vaid teevad reaalset operatiivtööd ja võivad suure tõenäosusega oma igapäevatöös demineerimisalaste väljakutsetega kokku puutuda.

Tabel 5. Päästeametist vastanute jaotus ametikohtade lõikes protsentuaalselt

Ametikoht	Vastanuist	
Päästja	18	30,0%
Meeskonnavanem	14	23,3%
Rühmapealik	2	3,3%
Operatiivkorrapidaja	16	26,7%
Komandopealik	8	13,3%
Juhataja	2	3,3%

Allikas: töö autori poolt 2010. aastal läbiviidud uuring

Tabel 6. Politsei- ja Piirivalveametist vastanute jaotus ametikohtade lõikes protsentuaalselt

Ametikoht	Vastanuist	
Välijuht	4	10,0%
Patrullpolitseinik	9	22,5%
Kriminaalpolitseinik	4	10,0%
Piirkonnapolitseinik (konstaabel)	19	47,5%
Liikluspolitseinik	1	2,5%
Juhtimiskeskus	2	5,0%
Büroojuhataja	1	2,5%

Allikas: töö autori poolt 2010. aastal läbiviidud uuring

Tabel 7. Demineerimiskeskusest vastanute jaotus ametikohtade lõikes protsentuaalselt

Ametikoht	Vastanuist	
Demineerija	6	40,0%
Juhtivdemineerija	5	33,3%
Peademineerija	1	6,7%
Pommigrupi juhataja	2	13,3%
Dem.keskuse juhataja	1	6,7%

Allikas: töö autori poolt 2010. aastal läbiviidud uuring

Kõik küsitletud Demineerimiskeskuse ametnikud kinnitasid, et puutuvad oma väljakutsetel kokku kõige enam politsei- ja päästetöötajatega (Tabel 8).

Tabel 8. Operatiivüksused, kellega demineerijad sündmuskohal enim kokku puutuvad

Operatiivüksus	Vastanuist	
Politsei- ja piirivalveamet	15	100,0%
Päästeamet	15	100,0%
Kiirabi	13	86,7%
Toll	7	46,7%
Kaitsepolitsei	7	46,7%
Kaitsejõud	5	33,3%
Turvateenistus	4	26,7%

Allikas: töö autori poolt 2010. aastal läbiviidud uuring

Kuna kiirabi on sündmuskohal selline operatiivüksus, kes enamasti paikneb väljaspool ohuala ja on ootel, et vajadusel abistada kannatanuid, siis neil ei pea olema demineerimisalaseid teadmisi.

Selgitamaks välja, kas ja milliste demineerimisalaste väljakutsetega on Pääste- ning Politsei- ja Piirivaleveameti operatiivtöötajad kokku puutunud, esitati neile alljärgnevad küsimused:

1. Kas olete oma töös kokku puutunud demineerimisalaste väljakutsetega?
2. Millist liiki demineerimisalaste väljakutsetega olete kokku puutunud?

Vastustest esimesele küsimusele selgub, et Päästeameti operatiivtöötajatest 83,3 % ja politsei operatiivtöötajatest 85 % on oma igapäevatöös kokku puutunud demineerimisalaste väljakutsetega (Tabel 9).

Tabel 9. Päästeameti ning Politsei- ja Piirivalveameti ametnike kokkupuuted demineerimisalaste väljakutsetega, protsentuaalselt

Kokkupuude	Päästeamet		Politsei- ja Piirivalveamet	
	Vastanuid		Vastanuid	
Jah	50	83,3%	34	85,0%
Ei	10	16,7%	6	15,0%

Allikas: töö autori poolt 2010. aastal läbiviidud uuring

Autorile ei olnud need vastused üllatuseks ja seda põhjusel, et ise demineerijana puutub autor igapäevastel väljakutsetel kokku just nimetatud asutuste operatiivtöötajatega. Seega võib küsitletud operatiivtöötajaid pidada käesoleva uuringu mõistes usaldusväärseteks allikateks ja seega ka põhjendatud sihtgrupiks.

Teisele küsimusele antud vastuste analüüsimise tulemusena selgus, milliste demineerimisalaste väljakutsetega konkreetsemalt on küsimustikule vastanud kokku puutunud (Tabel 10). Siinkohal lähtus autor küsimuses toodud valikvastuste koostamisel Päästeseaduse § 3 punktist 2, kus on loetletud demineerimistööd. Antud küsimusele vastasid ainult need (päästjatest 50 ja politsei -ja piirivalveametnikest 34), kes olid eelnevale küsimusele vastanud, et on oma töös kokku puutunud demineerimisalaste väljakutsetega.

Tabel 10. Kokkupuude demineerimisalaste väljakutsetega, demineerimistööde liigiti ja protsentuaalselt

Väljakutse liik	**Päästeamet**		**Politsei- ja Piirivalveamet**	
	vastanuid		vastanuid	
Pommiähvardus	40	80,0%	18	52,9%
Lahingumoona leid	34	68,0%	25	73,5%
Pommikahtlus	26	52,0%	22	64,7%
Plahvatus	12	24,0%	7	20,6%
Lõhkeseadeldis	8	16,0%	7	20,6%

Allikas: töö autori poolt 2010. aastal läbiviidud uuring

Oodatavalt on nii pääste kui ka politsei- ja piirivalve operatiivtöötajatel olnud kokkupuuteid (varieeruvalt 52-80 %) pommiähvardustega, lahingumoona leidudega ja pommikahtlustega.

Vastava ülevaate saamiseks küsiti pääste ja politsei- ja piirvalve operatiivtöötajatelt, kuidas nad hindavad ise oma demineerimisalaseid teadmisi (Tabel 11) ning kas nad vajaksid rohkem demineerimisalast teavet ja koolitust (Tabel 12).

Tabel 11. Operatiivtöötajate enesehinnang oma demineerimisalastele teadmistele

Teadmised	Päästeamet		Politsei- ja Piirivalveamet	
	vastanuid		vastanuid	
Täiesti piisavad	2	3,3%	3	7,5%
Pigem piisavad	14	23,3%	6	15,0%
Pigem ebapiisavad	26	43,3%	20	50,0%
Täiesti ebapiisavad	11	18,3%	8	20,0%
Ei oska hinnata ja vastata	7	11,7%	3	7,5%

Allikas: töö autori poolt 2010. aastal läbiviidud uuring

Tabel 12. Operatiivtöötajate eneste hinnanguline vajadus täiendavate demineerimisalaste teadmiste ja koolituse järele

Koolituse vajadus	Päästeamet		Politsei- ja Piirivalveamet	
	vastanuid		vastanuid	
Ei vaja, tean kõike	0	0,0%	0	0,0%
Pigem vajaksin	20	33,3%	10	25,0%
Vajaksin kindlasti	37	61,7%	22	55,0%
Ei oska hinnata ja vastata	3	5,0%	8	20,0%

Allikas: töö autori poolt 2010. aastal läbiviidud uuring

Nagu tabelitest näha selgus, et päästealal töötavatest 60 küsitletud operatiivtöötajast üksnes 16 ja politsei- ja piirvalve 40 operatiivtöötajast 9 leiab, et neil on oma praegusel ametikohal töötamiseks vajalikud demineerimisalased teadmised täiesti või pigem piisavad. Samas selgub küsitlusest, et kõik operatiivtöötajad, kes hindasid, et nende teadmised on täiesti või pigem piisavad, on 100 % saanud ka vastavat koolitust. Siiski võib pidada positiivseks, et pääste operatiivtöötajatest 95 % ja politsei- ja piirvalve operatiivtöötajatest 80 % on arvamusel, et vajavad eraldi täiendavalt demineerimisalast koolitust ja teavet, mis omakorda näitab, et neil ametnikel on huvi ja tahtmine end demineerimisalaste teadmistega kurssi viia.

Selgitamaks välja pääste ning politsei-ja piirvalve operatiivtöötajate demineerimisalase koolituse tase, paluti neil vastata, kas nad on siiani saanud mingit demineerimisalast koolitust (Tabel 13).

Tabel 13. Demineerimisalase koolituse saanute osakaal vastanute seas protsentuaalselt

koolitus	Päästeamet		Politsei- ja Piirivalveamet	
	vastanuid		vastanuid	
Jah	33	55,0%	27	67,5%
Ei	27	45,0%	13	32,5%

Allikas: töö autori poolt 2010. aastal läbiviidud uuring

Need, kes olid läbinud demineerimisalase koolituse, pidid vastama ka valikvastustega küsimusele, et selgitada välja saadud koolituse korraldajad (Tabel 14).

Tabel 14. Saadud demineerimisalase koolituse korraldajad

koolituse korraldaja	Päästeamet		Politsei- ja Piirivalveamet	
	vastanuid		vastanuid	
Sõjaväes	15	45,5%	16	59,3%
Päästekolledž / Päästekool	21	63,6%		
Politseikolledž / Politseikool			7	26,0%
Demineerimiskeskuses	18	54,5%	3	11,1%
Mujal	4	12,1%	9	33,3%

Allikas: töö autori poolt 2010. aastal läbiviidud uuring

Nagu juba eelnevalt selgus (Tabel 8), siis üle 80 % pääste ning politsei- ja piirvalve operatiivtöötajatest on tööalaselt kokku puutunud demineerimisalaste väljakutsetega. Samas tuleb tõdeda, et 60 vastanud pääste operatiivtöötajast vaid 33 on saanud demineerimisalast koolitust. Neist 33-st 18 on vastava väljaõppe läbinud demineerimiskeskuses, 15 sõjaväes, 21 Päästekolledžis (sealhulgas Väike-Maarja Päästekoolis).

Politsei- ja piirivalve töötajad on küsitluse analüüsile tuginedes demineerimisalaseid koolitusi läbinud päästeteenistujatest enam: 40 vastanust 27 on saanud vastava koolituse. Viimastest 16 sõjaväes, 7 Politseikolledžis (sealhulgas Politseikoolis). Samas on Demineerimiskeskuses omandanud demineerimisalaseid teadmisi üksnes 3 inimest.

Küsimustiku vastuste analüüsi tulemusel selgus ka, et 27 päästetöötajast ja 13 politsei- ja piirivalve töötajast, kes ei ole demineerimisalast koolitust üldse saanud, on demineerimisalasel väljakutsel käinud vastavalt siis 21 (77,8 %) ja 12 (92,3 %) operatiivtöötajat.

Nagu eelpool juba mainitud, on valdav osa demineerimisalastest väljakutsetest, kuhu reageerivad lisaks demineerijatele ka pääste ning politsei- ja piirivalve operatiivtöötajad, pommiähvardused, lahingumoonaleiud ja pommikahtlused. Demineerimisalast koolitust saanud 60 päästjast 33 ja 40 politseinikust 27 kinnitasid, et on saanud oma demineerimisalase koolituse just neil teemadel (Tabel 14): lahingumoona liigitamine, pommiähvardused, plahvatused, lõhkeained, pommikahtlused, lõhkeseadeldised.

Tabel 15. Läbitud demineerimisalaste koolituse teemad, ametkonniti, protsentuaalselt

Koolituse teemad	**Päästeamet**		**Politsei- ja Piirivalveamet**	
	vastanuid		vastanuid	
Lahingumoona liigitamine	26	78,8%	21	77,7%
Lahingumoona identifitseerimine	23	69,7%	13	48,1%
Lahingumoonale reageerimise standardid ja protseduurid	12	36,4%	8	29,6%
Käitumine pommiähvarduse korral	25	75,8%	16	59,2%
Plahvatus, plahvatuse definitsioon, tüübid ja parameetrid	18	54,5%	16	59,2%
Reageerimine plahvatusele	16	48,5%	11	40,7%
Lõhkeainete identifitseerimine	17	51,5%	14	51,8%
Lõhkeainete jagunemine ja klassifikatsioon	25	75,8%	19	70,3%
Pommigrupi varustus (erivahendid)	23	69,7%	6	22,2%
Käitumine pommikahtluse korral	24	72,7%	20	74,0%
Reageerimine pommikahtlusele	23	69,7%	16	59,2%
Käitumine lõhkeseadeldise leiu korral	26	78,8%	23	85,1%

Allikas: töö autori poolt 2010. aastal läbiviidud uuring

Demineerimiskeskuse ametnikel palus autor küsimustikus vastata küsimusele, millist liiki väljakutsetel on enim tulnud ette professionaalsel tasandil probleeme teiste operatiivtöötajatega ja vabas vormis võisid vastajad lisada, milles täpsemalt probleem on olnud. Küsimustikule vastanutest 15 leiab, et kõige rohkem on ette tulnud teiste operatiivtöötajatega probleeme väljakutsetel pommiähvardustele, lahingumoona ja lõhkeseadeldiste leidude puhul, pommikahtlustele ning plahvatustele reageerimisel (Tabel 16).

Tabel 16. Demineerimisalased väljakutsed, kus demineerijate arvates esineb kõige enam professionaalseid probleeme teiste operatiivtöötajatega, protsentuaalselt

Väljakutse liik	Demineerimiskeskus	
	vastanuid	
Pommiähvardus	9	60,0%
Lahingumoona leid	11	73,3%
Pommikahtlus	13	86,7%
Plahvatus	12	80,0%
Lõhkeseadeldis	11	73,3%
Pommitehniline kontroll	1	6,7%

Allikas: töö autori poolt 2010. aastal läbiviidud uuring

Pommiähvardustele reageerimisel pidasid demineerijad teiste operatiivtöötajate suurimaks puuduseks seda, et ei osata hinnata reaalset ohtu ega määrata ohuala raadiust. Tihtipeale ei suudeta otsustada, kas inimesi on vaja evakueerida ja/või kuidas seda teha. Loodetakse peamiselt ikka demineerijate peale, kes kohale tulevad.

Lahingumoona leiu puhul on teiste operatiivtöötajate suurimaks puuduseks oskamatus eset tuvastada ja sellest tulenevalt ka ohtu hinnata ning ohuala raadiust määrata.

Pommikahtluste puhul pidasid demineerijad suurimaks probleemiks seda, et enne demineerijate kohale jõudmist püütakse sündmus teiste operatiivtöötajate poolt juba ära lahendada. Kahjuks näitab selline tegutsemine, et tegelikult puuduvad reageerijatel reaalsed kogemused ja teadmised ning ei osata hinnata reaalset ohtu. Samuti ei osata sündmuskohal ohuala piirata.

Plahvatuse puhul on eelkõige probleemiks see, et sündmuskohale jõudnud operatiivtöötajad ei oska hinnata sündmuse mastaapsust ega sellest tulenevalt (vajadusel kiiresti) ka ohuala määrata. Ei mõelda sekundaarsele ohule, samuti rikutakse asitõendeid. Kokkuvõtvalt tuleb vastustest välja see, et demineerijate hinnangul on teistel sündmustele reageerivatel operatiivtöötajatel taolistes situatsioonides edukalt toimetulekuks liiga vähene ettevalmistus ja puudulikud teadmised.

Lõhkeseadeldistega seotud sündmuste puhul toodi välja, et ei osata hinnata taoliste esemetega kaasnevat ohtu. Sellest tulenevalt ei osata piirata ka ohuala. Enamasti

esimestena kohalejõudvatel reageerijatel puuduvad teadmised ja kogemused lõhkeseadeldistega seotud väljakutsetel kõige ratsionaalsemalt käitumiseks.

Lisaks palus autor Demineerimiskeskuse ametnikel küsimustikus ära täita maatrikstabelid, kus tuli märkida, milliseid demineerimisalaseid koolitusteemasid peaksid päästeametnikud (Tabel 17) ning politsei- ja piirivalveametnikud (Tabel 18) läbima vähemalt algtasemel.

Tabel 17. Päästeteenistujatele demineerijate arvates vajaminevad demineerimisalased algteadmised, protsentuaalselt

	Päästja	Meeskonnavanem	Rühmapealik	Operatiivkorrapidaja	Päästja	Meeskonnavanem	Rühmapealik	Operatiivkorrapidaja
teema	**vastanuid**							
Lahingumoona liigitamine	3	9	10	12	20,0%	60,0%	66,7%	80,0%
Lahingumoona identifitseerimine	3	9	9	11	20,0%	60,0%	60,0%	73,3%
Lahingumoonale reageerimise standardid ja protseduurid	5	7	10	14	33,3%	46,7%	66,7%	93,3%
Käitumine pommiähvarduse korral	10	13	13	15	66,7%	86,7%	86,7%	100,0%
Plahvatus, selle definitsioon, tüübid ja parameetrid	4	5	6	13	26,7%	33,3%	40,0%	86,7%
Reageerimine plahvatusele	6	10	9	14	40,0%	66,7%	60,0%	93,3%
Lõhkeainete identifitseerimine	1	3	7	7	6,7%	20,0%	46,7%	46,7%
Lõhkeainete jagunemine ja klassifikatsioon	0	1	3	3	0,0%	6,7%	20,0%	20,0%
Pommigrupi varustus (erivahendid)	2	5	4	9	13,3%	33,3%	26,7%	60,0%
Käitumine pommikahtluse korral	12	13	13	15	80,0%	86,7%	86,7%	100,0%
Reageerimine pommikahtlusele	10	11	12	14	66,7%	73,3%	80,0%	93,3%
Käitumine lõhkeseadeldise leiu korral	9	11	12	15	60,0%	73,3%	80,0%	100,0%
Omavalmistatud lõhkeained	1	3	4	3	6,7%	20,0%	26,7%	20,0%
Dem.tööde juhend ja kord	1	1	0	1	6,7%	6,7%	0,0%	6,7%
Dem.tööde juhi õigused ja kohustused	1	1	0	1	6,7%	6,7%	0,0%	6,7%

Allikas: töö autori poolt 2010. aastal läbiviidud uuring

Tabel 18. Politsei- ja piirvalveametnikele demineerijate arvates vajaminevad demineerimisalased algteadmised, protsentuaalselt

	Patrullpolitseinik	Politsei välijuht	Märuli politseinik	Eriüksuse politseinik	Kriminaalpolitseinik	Patrullpolitseinik	Politsei välijuht	Märuli politseinik	Eriüksuse politseinik	Kriminaalpolitseinik
teema	**vastanuist**									
Lahingumoona liigitamine	5	6	4	8	8	33,3%	40,0%	26,7%	53,3%	53,3%
Lahingumoona identifitseerimine	9	10	7	9	10	60,0%	66,7%	46,7%	60,0%	66,7%
Lahingumoonale reageerimise standardid ja protseduurid	11	13	6	7	9	73,3%	86,7%	40,0%	46,7%	60,0%
Käitumine pommiähvarduse korral	15	15	11	11	11	100,0%	100,0%	73,3%	73,3%	73,3%
Plahvatus, selle definitsioon, tüübid ja parameetrid	3	6	3	4	7	20,0%	40,0%	20,0%	26,7%	46,7%
Reageerimine plahvatusele	15	15	10	11	13	100,0%	100,0%	66,7%	73,3%	86,7%
Lõhkeainete identifitseerimine	5	8	5	7	10	33,3%	53,3%	33,3%	46,7%	66,7%
Lõhkeainete jagunemine ja klassifikatsioon	0	3	1	5	8	0,0%	20,0%	6,7%	33,3%	53,3%
Pommigrupi varustus (erivahendid)	3	6	4	8	6	20,0%	40,0%	26,7%	53,3%	40,0%
Käitumine pommikahtluse korral	15	15	12	13	13	100,0%	100,0%	80,0%	86,7%	86,7%
Reageerimine pommikahtlusele	13	13	11	11	11	86,7%	86,7%	73,3%	73,3%	73,3%
Käitumine lõhkeseadeldise leiu korral	14	14	12	12	12	93,3%	93,3%	80,0%	80,0%	80,0%
Omavalmistatud lõhkeained	2	5	4	7	10	13,3%	33,3%	26,7%	46,7%	66,7%

Allikas: töö autori poolt 2010. aastal läbiviidud uuring

Selgub, et just neid teemasid, milles päästeteenistujad ning politsei- ja piirivalveametnikud väljakutsetel praegu nõrgad on, tuleks demineerijate arvates neile kõige enam täiendkoolitustel õpetada. Samad teemapunktid tulid välja ka demineerijate poolt antud vabavastustest, kus nad said vabas vormis tuua välja põhilised teemad, mida nende arvates tuleks eelkõige teistele operatiivteenistustele läbiviidavatel demineerimisalastel täiendkoolitustel käsitleda.

Demineerijatel oli lisaks võimalus teha vabas vormis omapoolseid ettepanekuid täiendkoolituste läbiviimiseks.

Päästeametist ning Politsei- ja Piirivalveametist anketeeritutel oli võimalus vaba vastusena esitada omapoolne hinnang, millist demineerimisalast koolitust ja teadmisi nad kõige enam

vajavad. 85% vastanutest leidis, et sooviks kindlasti regulaarselt demineerimisalaseid täiendkoolitusi, sest varem õpitu kipub ununema. 60% vastanuist soovisid saada täiendkoolitust lõhkekehade, pommiähvarduste, pommikahtluste ja plahvatuste puhul tegutsemiseks, mis hõlmaks ka antud väljakutsetele reageerimist ja protseduure.

Vastustest selgub tõsiasi, et demineerimisvaldkonnaga kokkupuutuvate teiste operatiivametnike demineerimisalased teadmised on väga tagasihoidlikud. Igapäevase operatiivtöö tegijaid on selles valdkonnas vähe koolitatud. Demineerimisalased väljakutsed on väga kõrge ohutasemega ja kui puuduvad vastavad teadmised, võidakse ohtu seada nii ennast kui ka teisi.

4.3. Järeldused

Küsimustike vastuste analüüsi põhjal saab autor teha järgmised järeldused:

1. Tööstaažist ja ametikohast tulenevalt küsimustike vastustest mingeid erisusi vastanute seisukohavõttudes välja ei tulnud.

   Küsimustikele vastanud kuuekümnest päästeametnikust 83,3% ja neljakümnest politsei- ja piirivalveametnikust 85% on kokku puutunud oma töös demineerimisalaste väljakutsetega ja küsimustikele vastanud viieteistkümnest demineerijast on 100% oma töös kokku puutunud pääste- ja politseiüksustega.

   Küsimustike analüüsi tulemusel selgus, et küsimustikule vastanud 27 päästetöötajast ja 13 politsei- ja piirivalve töötajast, kes ei ole demineerimisalast koolitust üldse saanud, on demineerimisalasel väljakutsel käinud vastavalt siis 21 (77,8 %) ja 12 (92,3 %) operatiivtöötajat, mis näitab seda, et väga suur osa koolitust mitte saanuid võivad kokku puutuda demineerimisalaste sündmustega. Nende analüüsitulemuste põhjal saab autor teha järelduse, et pääste ja politsei ametkonnad on seotud väga tihedalt demineerimisalaste sündmustega.
2. Üle poolte küsitlusele vastanud pääste ja politsei operatiivtöötajatest on kokku puutunud pommikahtlustega, pommiähvardustega ja lahingumoona leidudega. Alla veerandi vastanuist on kokku puutund plahvatuste ja lõhkeseadeldistega. See näitab seda, et kõigil pääste- ja politseiametnikel peavad olema vähemalt algteadmised demineerimisvaldkonnast.
3. Küsimustikele vastanud politsei- ja piirivalveametnikest 70% ja päästeametnikest 61,6% hindavad oma demineerimisalaseid teadmisi ebapiisavateks. Kõigist

vastanuist 0% arvab, et nende teadmised on piisavad ja ei vaja demineerimisalast koolitust. Koolitust pidas vajalikuks vastanud päästeametnikest 95% ja politseiametnikest 80%. Demineerimisalast koolistust on saanud vastanud päästjatest 55% ja politseinikest 67,5%. Demineerijate küsitluse põhjal selgub see, et demineerijad ei ole rahul teiste operatiivtöötajate tegevusega demineerimisalastel sündmustel. Lähtudes analüüsist võib autor järeldada, et teiste operatiivtöötajate demineerimisalase koolituse vajadus on olemas. Seda kinnitab ka demineerijate seas läbi viidud küsimustikele vabas vormis kirjutaud vastused, kus tuuakse välja, et teiste operatiivtöötajate koolituse vajadus on väga suur. Koolitusteemadeks peaks olema kindlasti need demineerimise valdkonnad, kuhu päästjad ja politseinikud reageerivad koos demineerijatega. Seda näitavad ka küsimustike vastustest koostatud maatrikstabelid (Tabelid 17 ja 18).

4.4. Ettepanekud

Järeldustest tulenevalt teeb lõputöö autor järgmised ettepanekud:

- Hakata juba töötavaid pääste- ning politsei- ja piirivalve töötajaid võimalikult ruttu demineerimisvaldkonnas täiendkoolitama, sest just nemad võivad reaalselt kokku puutuda demineerimisalaste sündmustega. Koolituskava tuleb koostada selliselt, et käsitletud oleksid just need teemad ja punktid, millega teised operatiivtöötajad võivad kokku puutuda demineerimisalastel väljakutsetel. Eesmärgiks on anda vähemalt algteadmisi ja õpetada õigesti toimima olukorras, kus on tegu demineerimisalase sündmusega. Õpetada teisi esmareageerijaid ohutult ja ühtse meeskonnana käituma demineerimisalastel väljakutsetel.
- Lisaks teeb autor ettepaneku viia demineerimisalane algkoolitus sisse nii Päästekolledži kui ka Politsei-ja Piirivalvekolledži, sealhulgas Pääste- ja Politseikoolide õppekavadesse.

Võttes aluseks Päästeameti 19. jaanuari 2010. a peadirektori poolt käskkirjaga nr 9 kinnitatud Demineerimisalaste koolitusteemade loetelu (edaspidi Koolitusteemade loetelu) on autor, küsimustike analüüsile tuginedes, väljatöötanud näidiskoolituskava (Lisa 1).

Ainekava teemadeloendis määratletud õppeteemade põhjal korraldatud koolitused võimaldavad teistel operatiivtöötajatel parendada oma teadmisi, oskusi ning kompetentse reageerides edaspidi demineerimisalastele väljakutsetele.

Teemadeloend keskendub teistelt operatiivtöötajatelt nõutavate teoreetiliste ja praktiliste teadmiste kujundamisele demineerimisalastel väljakutsetel.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö ajendiks oli autoril see, et oma igapäevatöös on ta täheldanud, et selliseid demineerimisalaseid väljakutseid, kuhu reageerivad ka teised operatiivtöötajad, on Eestis palju. Võimalus, et päästjad ja politseinikud jõuavad sündmuskohale enne demineerijaid on väga suur. See ei ole mingi haruldus. On ka selliseid väljakutseid, kus needsamad esmareageerijad püüavad enne demineerijate kohale jõudmist ise sündmust lahendada ja sellega seavad nad nii ennast kui ka teisi väga suurde ohtu.

Iga demineerimisalase väljakutse puhul eeldavad ja loodavad demineerijad, et lisaks neile väljakutsele sõitvad operatiivtöötajad teaksid ning tunneksid demineerimislastele väljakutsetele reageerimise põhitõdesid ja protseduure ja oleksid kursis ohtlike esemete tuvastamisealustega. Väga tihti ei ole demineerijad teiste operatiivtöötajate tööga sündmuskohal rahul, sest palju on selliseid olukordi, kus teised esmareageerijad ei tea, mida nad tegema peavad ja kuidas ja miks midagi teha tuleb.

Tööd kirjutama asudes seadis autor endale eesmärgiks välja selgitada, millised on hetkel teiste, demineerimisväljakutsetele reageerivate, operatiivüksuste teadmised demineerimisvaldkonnast ja kui suur on demineerimisalaste teadmiste omandamise vajadus.
Lisaks seadis töö autor eemärgiks, ankeetküsimustike vastuste analüüsile toetudes, koostada demineerimisalane täiendkoolituskava, mis annaks teistele operatiivtöötajatele juurde demineerimisalaseid teadmisi, mis omakorda tõstaks esmareageerijate seas teadlikkust sündmuskohal varitsevatest ohtudest ja see aitaks ohutult lahendada sündmusi.
Selle täiendkoolituskava järgi koolitatud operatiivtöötajad peaksid peale täiendkoolitust oskama hinnata sündmuse ohtlikkust, oskama identifitseerida erinevat lahingumoona, oskama määrata ohuala, teaksid, kuidas demineerimisalaseid sündmusi tuleb lahendada jms. Täiendkoolituse eesmärk on vähendada seda võimalust, et esmareageerijad ennast ja teisi ohtu seaksid.

Töö hüpoteesiks seadis autor selle, et praegu esmastele reageerijatele antavad demineerimisalased teadmised ei taga sündmuskohale saabudes esmaste reageerijate tegutsemist ühtsetel alustel ja adekvaatselt.

Eesmärgi saavutamiseks ja hüpoteesi tõestamiseks viis autor läbi uuringu, milleks oli ankeetküsimustiku saatmine pääste ning politsei- ja piirivalve töötajatele e-posti teel. Küsimustike vastuste analüüsi tulemusena sõnastati paar ettepanekut olukorra muutmiseks/prandamiseks. Neist olulisemaiks peab autor seda, et koolitusega tuleks alustada kohe ja just juba operatiivtööd tegevate ametnike hulgas.

Lõpetuseks – läbi viidud uuringu analüüsi tulemustele tuginedes koostas autor Täiendkoolituskava (Lisa 1).

Töö kokkuvõtteks leiab autor, et lõputöö eesmärk sai täidetud ja seatud hüpotees tõestatud.

SUMMARY

This thesis is on "Explosive Ordnance Disposal Operational Training". The work consists of 42 pages, four chapters, 18 tables, one figure and four annexes. The work is written in Estonian and was compiled using 22 different literary sources.

The goal of this thesis is to propose changes in future operations, by providing basic knowledge to First Responders and law enforcement in the event they arrive on the scene before the EOD Team. Additionally, this basic background knowledge will allow First Responders to act adequately and reduce the potential for accidents while still properly managing the scene.

Working Hypothesis: Provide First Responders with adequate knowledge to conduct initial response to EOD scene management in the event their arrival is before the EOD Team's and to conduct initial response in a uniform and adequate way.

This thesis consists of four chapters. The first chapter will be links between the crisis and events in EOD clearance and settlement interface between these events. The second chapter provides an overview of the history of explosive ordnance disposal, its main activities and functions. In the third chapter the author gives an overview of EOD technician tasks and other professions of operational mine clearance training. The fourth chapter presents the research objectives, an overview of their accomplishments, the study sample, and the analysis and conclusions. In addition, research is discussed and analyzed on the basis of the proposals from the author.

To achieve this goal and prove the hypothesis the author conducted a study using a questionnaire which were distributed all over Estonia. The respondents were rescue workers, police, border guard and EOD technicians. The study sample was based on the statistical challenges in EOD with a total of 115 completed questionnaires (Rescue Board - 60, Police and Border Protection Office – 40 and EOD Center - 15).

In the survey the author wanted to find out what commonalities were at the heart of EOD response calls and what level of expertise was needed. The author drew the following conclusions based on the questionnaire responses:

1. 83.3 to 85% of the responding officers have been exposed to explosive ordnance disposal.
2. 45% (rescue officers) did not receive any EOD-related training, but yet were responsible for it in their daily challenges.
3. 32.5% (police and border guard) have not received EOD training, but yet were responsible for it in their daily challenges.
4. Police and border guard (70%) and rescue officers (61.6%) responded "insufficient to assess their knowledge" of EOD. 80 to 95% deemed EOD training necessary to meet their training requirements.

As a result of the analysis, the author proposes to change/remedy the situation. Most significantly - training should start immediately among the already-operational officers. In addition, the author proposes to introduce EOD curriculum into the Rescue College as well as initial EOD training in the Police and Boarder Guard Colleges.

In addition, prepared by the author are survey responses based on the analysis, for an EOD training plan (Appendix 1), which would provide other EOD clearance operations personnel access to a knowledge base, which in turn would raise awareness and safety in scene management, risks and events among First Responders.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Alas, R. 2007. Kriisijuhtimine: kriis kui võimalus. Külim Kirjastus

Demineerimisalaste koolitusteemade loetelu. Päästeameti peadirektori 19.01.2010. a käskkiri nr 9. Päästeameti kodulehelt http://www.rescue.ee/5163:34636437_111053 väljaotsitud 06.05.2010

Demineerimiskeskus. Päästeameti koduleheküljelt www.rescue.ee/639 välja otsitud 02.12.2009

Demineerimistööde korra kinnitamine. Vabariigi valitsuse 18. septembri 1998. a määrus nr 201 RT I 1998, 81, 1354, RT I 2006, 14, 117

Goemans, T. 1992. Crisis Management – Handling the Unexpected, the Unknown and the Undesired. Hague

Hädaolukorra seadus, 15.06.2009, jõustunud 26.11.2009 – RT I 2009, 62, 405

Karistusseadustik 6.06.2001, jõustunud 1.09.2002 – RT I 2001, 61, 364... 2010, 11, 54

Larsson, G., Österdahl, L. 1996. Crisis Support. A handbook for ordinary people. Karlstad: Swedish Rescue Services Agency

Lõhkematerjaliseadus 24.03.2004, jõustunud 1.05.2004 – RT I 2004, 25, 170... 2009, 69, 464

Märja, T., Lõhmus, M., Jõgi, L. 2003. Andragoogika, raamat õppimiseks ja õpetamiseks. Ilo Kirjastus

Müil, M. 2004. Demineerimise lühiajaloost. Raamatus ”Eesti päästeteenistus, aastad 1990-2004” (lk 12-13). Ajakirjade Kirjastus.

Päästeameti poolt demineerimistöödeks kasutatava lõhkematerjali soetamise, hoidmise, veo, kasutamise ja arvestuse kord RTL 2004, 114, 1789

Päästeameti põhimäärus. Vastu võetud siseministri määrusega 11.04.2006, jõustunud 1.05.2006 – RTL 2006, 33, 595... 2009, 99, 1474

Päästeseadus 23.03.1994, jõustunud 24.04.1994 – RT I 1994, 28, 424 ... RT I 2009, 39, 262

Quarantelli, E. L. 1998. Major Criteria for Judging Disaster Planning and Managing and their Applicability in Developing Societies

Sapriel, C. 2003. Effectice crisis management: tools and best practices for the new millennium. Journal of Communication Management. 7(4), 348-355

Sisekaitseakadeemia Päästekolledži Päästeteenistuse eriala õppekava, Sisekaitseakadeemia nõukogu 15.06.2009 otsusega nr 1.1-6/22 Sisekaitseakadeemia kodulehelt http://www.sisekaitse.ee/index.php?id=903 välja otsitud 14.01.2010

Steiger, R. 1997. Inimesekeskne juhtimine. Fontes

Tabur, L., Koort, E. 2010. Kokkuvõte "Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015" (lk 7). Sisekaitseakadeemia

Tomberg, T. 1998. Lõhketööd. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool. Mäeinstituut

Tross, J. 2008. Siirdeperiood kriisireguleerimises vaadatuna läbi vabariigi valitsuse kriisikomisjoni tegevuse 1992-2002. Publitseerimata magistritöö. Tallinna Tehinikaülikool

Ulmer,R.R., Sellnow, T.L., Seeger,.M.W. 2007. Effective Crisis Communication: Moving from crisis to opportunity. Sage Publication

JOONISTE JA TABELITE LOETELU

Joonis. Kõik vastatud küsimustikud regiooniti

Tabel 1. Demineerimiskeskuse statistika väljakutsete kohta Eestis aastatel 1992-2009

Tabel 2. Küsimustikule vastanute osakaal regiooniti ja asutusepõhiselt

Tabel 3. Päästeametist ning Politsei- ja Piirivalevametist ankeedile vastanute vanuseline jaotus protsentuaalselt

Tabel 4. Ankeedile vastanud operatiivtöötajate jaotus üldisele tööstaažile tuginedes protsentuaalselt

Tabel 5. Päästeametist vastanute jaotus ametikohtade lõikes protsentuaalselt

Tabel 6. Politsei- ja Piirivalveametist vastanute jaotus ametikohtade lõikes protsentuaalselt

Tabel 7. Demineerimiskeskusest vastanute jaotus ametikohtade lõikes protsentuaalselt

Tabel 8. Operatiivüksused, kellega demineerijad sündmuskohal enim kokku puutuvad

Tabel 9. Päästeameti ning Politsei- ja Piirivalveameti ametnike kokkupuuted demineerimisalaste väljakutsetega, protsentuaalselt

Tabel 10. Kokkupuude demineerimisalaste väljakutsetega, demineerimistööde liigiti ja protsentuaalselt

Tabel 11. Operatiivtöötajate enesehinnang oma demineerimisalastele teadmistele

Tabel 12. Operatiivtöötajate eneste hinnanguline vajadus täiendavate demineerimisalaste teadmiste ja koolituse järele

Tabel 13. Demineerimisalase koolituse saanute osakaal vastanute seas protsentuaalselt

Tabel 14. Saadud demineerimisalase koolituse korraldajad

Tabel 15. Läbitud demineerimisalaste koolituse teemad, ametkonniti, protsentuaalselt

Tabel 16. Demineerimisalased väljakutsed, kus demineerijate arvates esineb kõige enam professionaalseid probleeme teiste operatiivtöötajatega, protsentuaalselt

Tabel 17. Päästeteenistujatele demineerijate arvates vajaminevad demineerimisalased algteadmised, protsentuaalselt

Tabel 18. Politsei- ja piirvalveametnikele demineerijate arvates vajaminevad demineerimisalased algteadmised, protsentuaalselt

LISADE LOETELU

LISA 1 – Demineerimisalase täiendkoolituskava näidis

LISA 2 – küsimustik päästeametnikele

LISA 3 – küsimustik politsei- ja piirivalveametnikele

LISA 4 – küsimustik demineerijatele

LISA 1 . DEMINEERIMISALASE TÄIENDKOOLITUSKAVA (NÄIDIS)

	Päästeamet			Politsei- ja Piirivalveamet		
TEEMAD	päästja	meeskonnavanem, rühmapealik	operatiivkorrapidaja	patrullpolitsei, liikluspolitsei, piirkonnapolitseinik	välijuht	kriminaalpolitseinik
TEEMA 1 **Demineerimine – struktuur ja seadusandlus**						
1.1. Päästeameti demineerimisstruktuur. Juhtimine ja struktuur	X	X	X	X	X	
1.2. Demineerimise seadusandlik alus	X	X	X	X	X	X
1.2.1. Päästeseadus;	X	X	X	X	X	X
1.2.2. Demineerimistöid siduvad koostöökorrad ja lepingud ning käskkirjad;			X		X	X
1.2.3. Demineerimistöödega tegelevad üksused;	X	X	X	X	X	X
1.2.4. Erinevate struktuuriüksuste- ja ametkondade-vaheline koostöö;		X	X	X	X	X
1.2.5. Karistusseadustik ja kriminaalmenetluse seadustik	X	X	X	X	X	X
TEEMA 2 **Plahvatus, plahvatuse definitsioon, tüübid ja parameetrid**						
2.1. Plahvatuse mõiste ja parameetrid (põlemine, deflagratsioon ja detonatsioon).	X	X	X	X	X	X
2.2. Plahvatuse mõju rajatistele, keskkonnale ja inimorganismile;		X	X		X	X
2.3. Plahvatusest ohutu kauguse määramine	X	X	X	X	X	X
TEEMA 3 **Lõhkematerjalid ja lõhkevahendid ning nende ohutu käitlemine**						
3.1. Lõhkeained, nende omadused ja kasutamine	X	X	X	X	X	X
3.1.1. Lõhkeainete jagunemine ja klassifikatsioon – erinevad standardis (tsiviil ja sõjandus NATO jne).		X	X		X	X
3.1.2. Lõhkeaine omadused		X	X		X	X
3.1.3. Initsieerivad lõhkeained		X	X		X	X

3.1.4. Tugeva- ja nõrgatoimelised brisantlõhkeained		X	X		X	X
3.1.5. Paiskelõhkeained		X	X		X	X
3.1.6. Tööstuses ja sõjanduses kasutatavad lõhkeained		X	X		X	X
3.1.8. Erinevad lõhkesegud.		X	X		X	X
3.1.9. Pürotehnilised ained.		X	X		X	X
3.1.10. Lõhkeainete tuvastamine – erinevad moodused.		X	X		X	X
3.1.11. Ohutustehnika lõhkematerjali käitlemisel			X			X
3.1.12. Isevalmistatud, improviseeritud lõhkeained (home-made explosives):						X
3.2. Detoneernöör (lõhkenöör);		X	X		X	X
TEEMA 4 **Lõhketööd demineerimistöödel**						
4.1. Leeksüütega lõhkamisvahendid (ehitus, iseloomustus ja kasutamine)			X			X
4.2. Elektersüüte lõhkevahendid (ehitus, iseloomustus ja kasutamine);			X			X
4.3. Päästetöödel teostatavad lõhketööd ja jää lõhkamine;		X	X			
4.4. Politseilised eriotsatarbelised lõhketööd (uksed, läbipääsud jne);					X	X
TEEMA 5 **Pommigrupi varustus**						
5.1. Kaitseriietus ja kaitsevahendid:	X	X	X	X	X	X
5.2. Pommirobot			X			X
5.2.1. Pommirobotite mudelid, kasutamise võimalused ja otstarve;			X		X	X
5.3. Röntgen						X
5.4. Pommikonteiner		X	X		X	X
5.5. Toetusvarustus (paat, ekskavaator, ATV jms)		X	X			
TEEMA 6 **Laske- ja lahingumoona liigid ja ehitus**						
6.1. Ülevaade erinevatest lahingumoona liikidest (eesmärk ja kasutamine)	X	X	X	X	X	X
6.2. Lahingumoona identifitseerimine		X	X		X	X
TEEMA 7 **EOD TAKTIKA Lahingumoonale reageerimise standardid ja protseduurid,** **(hävitamine ja kahjutustamine)**						
7.1. Demineerimisgrupi taktika lahingumoona otsimisel	X	X	X	X	X	X
7.2. Demineerimisgrupi tegevus väljakutsel ja tööde lõpetamisel (koosseis, transport, dokumentatsioon).	X	X	X	X	X	X
7.3. Veealused demineerimistööd			X			

TEEMA 9 **Pommiintsidentidele (pommiohud) reageerimise standard protseduurid**						
9.1. Pommiähvardus;	**X**	**X**	**X**	**X**	**X**	**X**
9.2.Pommikahtlus – lõhkeseadeldis;	**X**	**X**	**X**	**X**	**X**	**X**
9.3. Pommitehniline kontroll (VIP – läbiotsimine);				**X**	**X**	**X**
TEEMA 10 **IEDD taktika (Improviseeritud lõhkeseadeldis, selle kahjutustamine ja neutraliseerimine (IEDD)**						
10.1. Improviseeritud lõhkeseadeldis (IED – IEDD);	**X**	**X**	**X**	**X**	**X**	**X**
TEEMA 11 **Standardsed plahvatusjärgse töö protseduurid (demineerimisgrupi töö pärast plahvatust)**						
11.1 Taktika, metoodika, koostöö ja menetlus;	**X**	**X**	**X**	**X**	**X**	**X**
11.2 Praktiline treening;						**X**

Maatrikstabelis on teemajaotus koostatud silmas pidades rahvusvahelisi standardeid IMAS (*International Mine Action Standards*)

Täiendkoolituse väljaõpe

Teatud sihtrühma koolitusvajaduse hindamise tulemuste põhjal toimub koolitusplaani alusel täiendusõpe.

Täiendkoolituse läbimist tõendab tunnistus või tõend. Koolituse korraldamisel ja koolitusteemade koostamisel lähtutakse rahvusvahelise EOD (Explosive Ordnance Disposal) koolituspõhimõtetest ja ohutusreeglitest.

Kõik demineerimisalased teemad sisaldavad endas ohutustehnikat. Praktilisi tunde viivad väljaõppel läbi ainult korraldajad.

LISA 2 . KÜSIMUSTIK PÄÄSTEAMETNIKELE

Lugupeetud ankeedile vastaja!

Olen Sisekaitseakadeemia päästekolledži kaugõppe neljanda kursuse tudeng Vladimir Zabellevitš ja minu lõputöö koostamisel oleks vaja Teie abi. Kuna töötan Põhja-Eesti pommigrupis demineerijana, siis valisin oma lõputöö teemaks „Operatiivtöötajate demineerimisalase täiendkoolituse metoodika“. Käesoleva küsimustikuga sooviksin saada Teie poolseid vastuseid allpool toodud küsimustele, et saaksin selgitada välja uurimistööst tulenevatele uurimiseesmärkidele vastused. Andmeid töödeldakse ning kasutatakse üksnes käesoleva töö raames. Käesolev küsimustik on laiali saadetud ka teistes regioonides töötavatele päästeteenistujatele.
Palun vastake alljärgnevatele 12 küsimusele. Vastusevariantide puhul jooni sinu arvates sobivaim vastus alla või märgi sobiva vastuse taha „X“.
Täidetud küsimustik paluks saata tagasi 7 päeva jooksul aadressile vova@rescue.ee .

Vladimir Zabellevitš

1. Teie vanus on:
- 18 – 25
- 26 – 39
- 40 – 59
- 60 - ...

2. Teie ametikoht on:
- päästja
- meeskonnavanem
- rühmapealik
- operatiivkorrapidaja
- .....

3. Teie tööstaaž Päästeteenistuses: ……

4. Millises regioonis *(tõmmake joon alla)* **ja millises maakonnas** *(kirjutage sulgudesse)* **Te töötate?**
- Põhja-Eesti – ( )
- Ida-Eesti – ( )
- Lõuna-Eesti – ( )
- Lääne-Eesti – ( )

5. Kas olete oma tööstaaži jooksul kokku puutunud demineerimisalaste väljakutsetega?
- Jah
- Ei

6. Kui JAH, siis millist liiki väljakutsetele?

- Pommiähvardus
- Lahingumoonaleid
- Pommikahtlus
- Plahvatus
- Lõhkeseadeldis

7. Kas olete saanud demineerimisalast koolitust?

- Jah
- Ei

8. Kui JAH, siis kus?

- Sõjavägi
- Väike-Maarja Päästekool
- Päästekolledž
- Demineerimiskeskus
- Muu .....

9. Kui JAH, siis mida koolitus sisaldas?

- Lahingumoona liigitus
- Lahingumoona identifitseerimine
- Lahingumoonale reageerimise standardid ja protseduurid
- Käitumine pommiähvarduse korral
- Plahvatus, plahvatuse definitsioon, tüübid ja parameetrid
- Reageerimine plahvatusele
- Lõhkeainete identifitseerimine
- Lõhkeainete jagunemine ja klassifikatsioon
- Pommigrupi varustus
- Käitumine pommikahtluse korral
- Reageerimine pommikahtlusele
- Käitumine lõhkeseadeldise leiu korral

10. Kas tunned, et antud ametikohal töötamiseks on Teie demineerimisalased teadmised?

- Piisavad
- Ebapiisavad

11. Kas tunned, et vajaksid rohkem demineerimisalast teavet ja koolitust?

- Jah
- Ei

12. Kui JAH, siis missugust koolitust ja teavet vajaksite? *(kirjuta vabas vormis)*

- .....

Tänan!

LISA 3 . KÜSIMUSTIK POLITSEI- JA PIIRIVALVEAMETNIKELE

Lugupeetud ankeedile vastaja!

Olen Sisekaitseakadeemia päästekolledži kaugõppe neljanda kursuse tudeng Vladimir Zabellevitš ja minu lõputöö koostamisel oleks vaja Teie abi. Kuna töötan Põhja-Eesti pommigrupis demineerijana, siis valisin oma lõputöö teemaks „Operatiivtöötajate demineerimisalase täiendkoolituse metoodika“. Käesoleva küsimustikuga sooviksin saada Teie poolseid vastuseid allpool toodud küsimustele, et saaksin selgitada välja uurimistööst tulenevatele uurimiseesmärkidele vastused. Andmeid töödeldakse ning kasutatakse üksnes käesoleva töö raames. Käesolev küsimustik on laiali saadetud ka teistes regioonides töötavatele politsei-ja piirivalve ametnikele.
Palun vastake alljärgnevatele 12 küsimusele. Vastusevariantide puhul jooni sinu arvates sobivaim vastus alla või märgi sobiva vastuse taha „X“.
Täidetud küsimustik paluks saata tagasi 7 päeva jooksul aadressile vova@rescue.ee .
.

Vladimir Zabellevitš

1. Teie vanus on:
- 18 – 25
- 26 – 39
- 40 – 59
- 60 - ...

2. Teie ametikoht: ***(vabas vormis)***
/*Näiteks: politsei välijuht, patrullpolitseinik, kiirreageerija, kriminaalpolitseinik, jne/*
- ....

3. Teie tööstaaž politseis/piirivalves: ……

4. Millises regioonis *(tõmmake joon alla)* **ja millises maakonnas** *(kirjutage sulgudesse)* **Te töötate:**
- Põhja-Eesti – ( )
- Ida-Eesti – ( )
- Lõuna-Eesti – ( )
- Lääne-Eesti – ( )

5. Kas olete oma tööstaaži jooksul kokku puutunud demineerimisalaste väljakutsetega?
- Jah
- Ei

6. Kui JAH, siis millist liiki väljakutsetele?

- Pommiähvardus
- Lahingumoonaleid
- Pommikahtlus
- Plahvatus
- Lõhkeseadeldis

7. Kas olete saanud demineerimisalast koolitust?

- Jah
- Ei

8. Kui JAH, siis kus?

- Sõjavägi
- Politseikool
- Politseikolledž
- Demineerimiskeskus
- muu .....

9. Kui JAH, siis mida koolitus sisaldas?

- Lahingumoona liigitus
- Lahingumoona identifitseerimine
- Lahingumoonale reageerimise standardid ja protseduurid
- Käitumine pommiähvarduse korral
- Plahvatus, plahvatuse definitsioon, tüübid ja parameetrid
- Reageerimine plahvatusele
- Lõhkeainete identifitseerimine
- Lõhkeainete jagunemine ja klassifikatsioon
- Pommigrupi varustus
- Käitumine pommikahtluse korral
- Reageerimine pommikahtlusele
- Käitumine lõhkeseadeldise leiu korral

10. Kas tunned, et antud ametikohal töötamiseks on Teie demineerimisalased teadmised?

- Piisavad
- Ebapiisavad

11. Kas tunned, et vajaksite rohkem demineerimisalast teavet ja koolitust?

- Jah
- Ei

12. Kui JAH, siis missugust koolitust ja teavet vajaksite? *(kirjuta vabas vormis)*

- .....

Tänan!

LISA 4 . KÜSIMUSTIK DEMINEERIJATELE

Lugupeetud ankeedile vastaja!

Olen Sisekaitseakadeemia päästekolledži kaugõppe neljanda kursuse tudeng Vladimir Zabellevitš ja minu lõputöö koostamisel oleks vaja Teie abi. Kuna töötan Põhja-Eesti pommigrupis demineerijana, siis valisin oma lõputöö teemaks „Operatiivtöötajate demineerimisalase täiendkoolituse metoodika“. Käesoleva küsimustikuga sooviksin saada Teie poolseid vastuseid allpool toodud küsimustele, et saaksin selgitada välja uurimistööst tulenevatele uurimiseesmärkidele vastused. Andmeid töödeldakse ning kasutatakse üksnes käesoleva töö raames. Käesolev küsimustik on laiali saadetud ka teistes pommigruppides töötavatele ametnikele.
Palun vastake alljärgnevatele 12 küsimusele. Vastusevariantide puhul jooni Teie arvates sobivaim vastus alla või märgi sobiva vastuse taha „X“.
Täidetud küsimustik paluks saata tagasi 7 päeva jooksul aadressile vova@rescue.ee .

Vladimir Zabellevitš

1. Teie ametikoht on:

- demineerija
- juhtivdemineerija
- peademineerija
- pommigrupi juhataja

2. Teie tööstaaž Demineerimiskeskuses: ……

3. Millises pommigrupis Te töötate:

- Põhja-Eesti pommigrupp
- Ida-Eesti pommigrupp
- Lõuna-Eesti pommigrupp
- Lääne-Eesti pommigrupp

4. Milliste teiste operatiivtöötajatega olete kokku puutunud demineerimisalastel väljakutsetel?

- Politsei-ja Piirivalve
- Pääste
- ....

5. Millist liiki väljakutsetel oled tundnud, et teistel operatiivtöötajatel on puudu jäänud demineerimisalastest teadmistest?

- Pommiähvardus

Millest jäi puudu? .....

- Lahingumoonaleid

Millest jäi puudu? .....

- Pommikahtlus

Millest jäi puudu? ....

- Plahvatus

Millest jäi puudu? .....

- Lõhkeseadeldis

Millest jäi puudu? ....

6. Milliseid teemasid peaksid teadma allolevatel ametikohtadel töötavad päästeteenistujad: (tehke „X“ antud lahtrisse)

Teema	Päästja	Meeskonnavanem	Rühmapealik	Operatiivkorrapidaja
Lahingumoona liigitus				
Lahingumoona identifitseerimine				
Lahingumoonale reageerimise standardid ja protseduurid				
Käitumine pommiähvarduse korral				
Plahvatus, plahvatuse definitsioon, tüübid ja parameetrid				
Reageerimine plahvatusele				
Lõhkeainete identifitseerimine				
Lõhkeainete jagunemine ja klassifikatsioon				
Pommigrupi varustus				
Käitumine pommikahtluse korral				
Reageerimine pommikahtlusele				
Käitumine lõhkeseadeldise leiu korral				
Omavalmistatud lõhkeained				
(märgi oma valik)				
(märgi oma valik)				

7. Milliseid teemasid peaksid teadma allolevatel ametikohtadel töötavad Politsei-ja Piirivalveametnikud: (tehke „X“ antud lahtrisse)

Teema	patrullpolitseinik	Politsei välijuht	märulipolitseinik	Eriüksuse politseinik	kriminaalpolitseinik
Lahingumoona liigitus					
Lahingumoona identifitseerimine					
Lahingumoonale reageerimise standardid ja protseduurid					
Käitumine pommiähvarduse korral					
Plahvatus, plahvatuse definitsioon, tüübid ja parameetrid					
Reageerimine plahvatusele					
Lõhkeainete identifitseerimine					
Lõhkeainete jagunemine ja klassifikatsioon					
Pommigrupi varustus					
Käitumine pommikahtluse korral					
Reageerimine pommikahtlusele					
Käitumine lõhkeseadeldise leiu korral					
Omavalmistatud lõhkeained					
(lisa oma valik)					
(lisa oma valik)					

8. Teie ettepanekud teiste operatiivtöötajate koolitamiseks:
.....

Tänan!